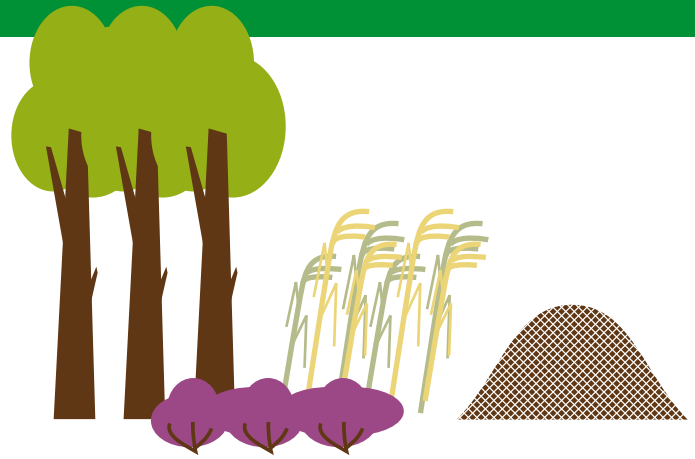

wie

Biomassa uit het bos

Op 29 april vond op Landgoed Marienwaerdt in Beesd het 'Biomassa Forum' plaats. Deze brainstorm- en netwerkdag was georganiseerd door het Bosschap, het Platform Hout Nederland en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De bijeenkomst was de eerste uitwerking van de 'Intentieverklaring biomassa uit natuur, bos, landschap en de houtketen', die deze organisaties afgelopen februari met elkaar ondertekenden. In deze intentieverklaring spraken de drie organisaties af zich sterk te maken voor het leveren van zoveel restproducten uit bos, natuur, landschap en de houtketen (houtsnipper, gras/maaisel, riet, kragge, heide, gebruikt hout, etcetera), dat daar 32 PetaJoules aan duurzame energie mee gemaakt kan worden (genoeg voor 8 % van de Nederlandse huishoudens, ofwel overeenkomstig met jaarlijks 1 miljard kubieke meter aardgas). Om de doelen uit de intentieverklaring om te zetten in concrete resultaten, is tijdens het Biomassa Forum in kaart gebracht welke organisaties een rol spelen of zouden moeten spelen, welke kansen er zijn op de korte en de langere termijn en welke belemmeringen op dit moment nog bestaan om de ambities tot een succes te kunnen maken.

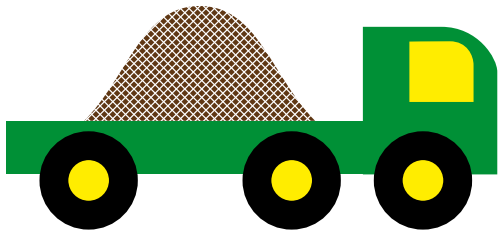

wat

De dag begon met een aantal inleidingen. Directeur-generaal Annemie Burger van het ministerie van LNV schetste in het kort de ambities uit de Rijksnota 'Nieuwe energie voor het klimaat – werkprogramma schoon en zuinig'. Het ministerie wil samen met alle agro-sectoren (in dit geval dus ook de bos- en hout- en de natuur- en landschapssector) eenderde van de landelijke doelstellingen op het gebied van duurzame energie bereiken. Burger gaf aan dat het benutten van de energie uit deze reststromen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de productie van energie uit voedselgewassen, onomstreden is.

Kennisexport

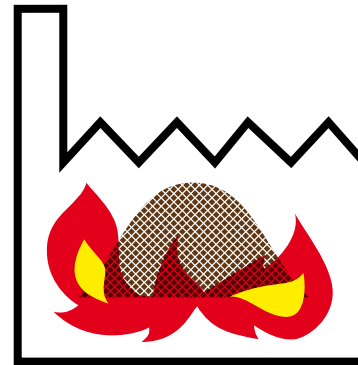
Vervolgens schetste Helmut Lamp als voorzitter van het Duitse Bundesverband Bioenergie hoe in Duitsland de productie en het gebruik van duurzame energie wordt bevorderd. Onze Oosterburen beschikken minder dan wij over eigen energievoorraden. Ook is er geen vandeur-tot-deur aardgasnetwerk voorhanden, waardoor het makkelijker is stadsverwarmingconcepten te introduceren. Deze factoren maken dat Duitsland al langer en ook veel actiever bezig is met alternatieve energiebronnen (zon, water en wind voor de productie van elektriciteit en biomassa, vooral hout, voor de opwekking van warmte). Naast allerlei subsidieregelingen voor de aanschaf van installaties en de productie van groene elektriciteit en warmte, werkt Duitsland momenteel ook aan wetgeving die het verplicht maakt nieuwbouwwoningen voor een bepaald percentage van duurzame energie te voorzien. Deze idealistische aanpak heeft in Duitsland enorme economische effecten. Er is een grote export in apparatuur en kennis op gang gekomen. Zeker 100.000

waar

mensen zijn op dit moment direct werkzaam in de duurzame-energie-business. Tot slot gaf Lamp als advies mee om een energiestrategie voor de toekomst uit te stippelen. Nederland kan immers onmogelijk volledig zelf in zijn energiebehoefte voorzien. Import zal dus altijd nodig blijven. Lamp verwacht dat de import van biomassa vooral uit Canada en Oost-Europa zal gaan komen. Op dit moment ligt in Rusland ruim 22 miljoen hectare voormalig akkerland braak. Het zal lonend worden daarop ofwel eetbare gewassen ofwel energieplanten te gaan teelen. Maar, zo adviseerde Lamp de Nederlandse boeren: ga pas beginnen aan energiegewassen als er een contracteerbare vraag ontstaat.

Daarna was het woord aan Peter Berg, directeur 'Kennis' bij McKinsey. Berg liet zien dat niet alleen Europa, maar ook andere landen (waaronder de Verenigde Staten) hoge ambities hebben op het gebied van duurzame energie. Biomassa is en wordt nog sterker 'gewoon' een verhandelbaar product, net zoals olie dat nu is. Berg bevestigde het betoog van Lamp dat biomassa uit bos en natuur met name zou moeten worden benut voor de productie van warmte (en minder voor elektriciteit). De enorme aandacht voor zonne- en windenergie verbaast Berg. Hij geeft aan dat de belangrijkste tekorten zich zullen gaan voordoen op het gebied van biomassa (zowel uit bos, natuur, landschap en hout, als uit andere bronnen van lignocellulose). Alle landen zullen serieus moeten gaan nadenken hoe ze, binnen de duurzaamheidskaders, zoveel mogelijk biomassa kunnen gaan verkrijgen. Berg pleitte voor het intensiveren van het benutten van restproducten zoals tak- en tophout. Ook zijn energieplantages noodzakelijk, zowel in ons land (wilg, popu-

hoe

lier) als in het buitenland. Tenslotte is het van belang in de bestaande bosgebieden een nieuw beheersconcept te introduceren, dat zich niet meer uitsluitend richt op de 'eindfuncties' van bomen, maar veel actiever nadruk legt op de tussenproducten die voor energiewinning kunnen worden gebruikt. Wellicht is zelfs een functiescheiding nodig en moeten speciale energiebossen worden aangelegd.

Monitoring

Laatste spreker was Sylvo Thijsen, voorzitter van de Raad van Bestuur van de Grontmij. Thijsen legde in zijn inleiding de nadruk op de ketenbenadering. Alleen in een uitstekende samenwerking tussen alle partners van de keten (biomassaproductanten, vervoerders, afnemers, etcetra) kunnen de duurzame energiedoelen worden behaald. Ketenintegratie leidt tot een hoog rendement en tot meer efficiency. Thijsen liet een aantal voorbeelden zien van energiecentrales in het buitenland. Daarbij bepalen de technologie en de logistiek welke techniek wordt gekozen. Met andere woorden: veel van de in het buitenland draaiende energiecentrales zijn niet (zoals de meeste Nederlandse centrales) afhankelijk van 'schoon' hout. Met diverse voorbeelden toonde Thijsen dat biomassa, evenals biomassatechniek, belangrijke exportproducten kunnen zijn. Thijsen pleitte verder voor het opzetten van een goed monitoringsysteem op het gebied van biomassa. Op dit moment is er (zowel in Nederland als in andere landen) grote onwetendheid op dit gebied. Niemand weet precies waar hoeveel biomassa groeit, wordt geoogst en wordt benut. Dat maakt het onmogelijk een goede nulmeting te doen en biedt ook onvoldoende kansen voor tussentijdse bijsturing. Wel kunnen we op ba-

sis van de huidige schattingen aannemen dat Nederland zijn biomassa op dit moment voor 95% moet importeren. Sterker nog: een groot deel van de in Nederland aanwezige restproducten benutten we niet zelf, maar exporteren we naar andere landen. Door de aanleg van meer bos en vooral ook meer beplantingen kunnen we toewerken naar een verdrievoudiging van de huidige hoeveelheid binnenlandse biomassa. We moeten in Nederland leren energie-inclusief te denken en te ontwerpen.

Na de lunch en de discussies in de informatiecorners was het tijd voor de workshops. In zo'n 20 subgroepjes werd gediscussieerd over de kansen en belemmeringen die op bijvoorbeeld technologisch of juridisch gebied bestaan bij het produceren, transporteren en benutten van biomassa voor energie. De workshops hebben een schat aan praktijkervaring, beleidsadviezen en toekomstwensen opgeleverd. Een samenvatting van de resultaten van de workshops is op symbolische wijze door Marleen van den Ham als voorzitter van de werkgroep 'Biomassa uit natuur, bos, landschap en de houtketen' aangeboden aan Annemarie Jorritsma, als voorzitter van het Bosschap een van de opdrachtgevers voor het project. Jorritsma schetste vervolgens de manier waarop de initiatiefnemende partijen de komende maanden zullen gebruiken om tot uitwerking van alle aanbevelingen te komen. De tijd is er rijp voor, aldus Jorritsma. We moeten nu onze kansen grijpen en van biomassa een Nederlands succesverhaal gaan maken.

Marleen van den Ham
ekkoartsen@mac.com